

Донбаська державна машинобудівна академія

Кафедра філософії та суспільно-політичних наук

Затверджую:

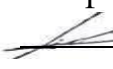
Декан факультету інтегрованих
технологій і обладнання

 О. Г. Гринь

«_____»_____2025 р.

Гарант освітньої програми:

к.н.ф.в.с., доцент

 С. О. Черненко

«_____»_____2025 р.

Розглянуто і

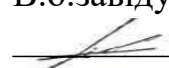
схвалено на засіданні

кафедри фізичного

виховання і спорту

Протокол №17 від 06.05.2025р.

В.о.завідувач кафедри

 С.О. Черненко

«___»_____2025 р

Робоча програма навчальної дисципліни

«Соціологія»

галузь знань А Освіта

спеціальність А7 Фізична культура і спорт

ОПП «Фізична культура і спорт»

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Факультет інтегрованих технологій і обладнання

Розробник: Шимко О.В. к. іст. н., старший викладач кафедри філософії та
соціально-політичних наук

Краматорськ-Тернопіль
2025 р.

1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Актуальність вивчення дисципліни у зв'язку із завданнями професійної діяльності та навчання. Курс «Соціологія» є обов'язковим навчальним предметом у системі вищої освіти України. Вивчення соціології допоможе сформувати у майбутніх фахівців соціологічне мислення й культуру, надасть їм необхідну допомогу в збагненні сутності й змісту складних соціальних явищ і процесів.

Знання «Соціології» служить для вироблення навиків системного та комплексного підходів до вирішення теоретичних та прикладних завдань.

Статус дисципліни: обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки.

Пререквізіти вивчення навчальної дисципліни: «Філософія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Соціологія» є сукупність методичних, методологічних та організаційно-технічних засобів академічної та прикладної соціології.

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань <u>всі</u> (шифр і назва)	ВИБІРКОВА
	Напрямок підготовки <u>всі</u> (шифр і назва)	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): <u>всі</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		1-й, 2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Триместр
Загальна кількість годин – 90		2а, 4а
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	18
		Практичні, семінарські
		18 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		54 год.
		Індивідуальні завдання: 10 год.
		Вид контролю: залік

Примітка.

Навчальні заняття для студентів денного відділення з усіх спеціальностей організуються в обсязі 2-х годин вибіркового заняття на тиждень.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить – 2/4.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування когнітивних, афективних та моторних компетентностей в сфері теорії та практики створення, функціонування й еволюції суспільства, соціальної групи, організації, особистості, а також навчити студентів вмінно формувати раціональну поведінку при дозволі комплексних соціально-економічних проблем.

Завдання дисципліни:

- забезпечення студентів знаннями з соціальної структури суспільства, особливостей суспільної поведінки, типів і причин соціальної мобільності;
- навчити майбутнього фахівця приймати та аналізувати соціально-економічні управлінські рішення;
- придбати навички по проведенню соціологічного дослідження;
- використання соціологічних знань у різних кризових соціально-економічних ситуаціях;
- засвоєння основних методичних підходів аналізу внутрішнього й зовнішнього середовища соціальної групи;
- набуття вмінь побудови комунікаційних зв'язків у різних суспільних структурах;
- набуття навичок трансформації, створення іміджу й культури організації.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки бакалавра.

Вивчення курсу Соціологія пов'язано та базується на знаннях дисциплін: Філософія, Правознавство, Політологія, Історія України та української культури. Передбачає можливість використання отриманих знань у процесі вивчення освітніх компонентів: Основи економічної теорії, Загальна і спортивна психологія, Менеджмент у сфері фізичної культури і спорту. Релігієзнавство.

Мова викладання: українська.

Обсяг навчальної дисципліни та його розподіл за видами навчальних занять:

- загальний обсяг становить 90 годин / 3,0 кредити, в т.ч.:
- денна форма навчання: лекції – 18 годин, практичні – 18 годин, самостійна робота студентів – 54 годин;

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Соціологія» увага приділяється оволодінню здобувачами такими компетентностями, як:

Загальні компетентності (ЗК):

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;
- здатність працювати в команді;
- здатність бути критичним і самокритичним.

Програмні результати навчання (ПРН):

- показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення;
- засвоювати нову фахову інформацію, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

Здобувачі вищої освіти, вивчаючи навчальну дисципліну «Соціологія», опановують систему знань і навичок, що дозволяють сформувати такі спеціальні результати:

Знання:

набуті у процесі вивчення соціології концептуальні наукові та практичні знання;
використовувати методичні, методологічні та організаційно-технічні прийоми вивчення ефективності діяльності й проектування соціологічного дослідження;

набуті у процесі вивчення соціології критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання;

Уміння/навички:

навички використовувати методичні, методологічні та організаційно-технічні прийоми вивчення ефективності діяльності й проектування соціологічного дослідження;

навички досліджувати й характеризувати різні види соціальних страт і субстратів і соціальної

структурі суспільства та взаємовідносин соціальних культур, визначаючи їх особливості, переваги й недоліки;

поглиблені когнітивні та практичні уміння / навички;

уміння працювати з монографічними, довідково-статистичними, електронними джерелами з соціально-економічної та соціально-філософської проблематики;

Комунікація:

вміння доносити до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації;

збір, інтерпретація та застосування соціологічних даних.

Відповідальність та автономія:

спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та / або навчальних контекстах;

відповідальність за формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;

відповідальність за організацію та керівництво професійним розвитком осіб та груп.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розподіл обсягу дисципліни за видами навчальних занять та темами

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна / заочна форма)				
		Усього	в т.ч.			
			Л (с/з)	П (С)	Лаб	СРС
Змістовий модуль 1 Загальні ОСНОВИ ПІЗНАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА						
1.	Соціологія як наука: об'єкт, предмет і основні соціальні закони. Історія виникнення та розвитку соціології. Основні етапи формування соціології як науки.	10	2	2	-	6
2.	Соціальна структура суспільства. Суспільство як система. Класова структура суспільства. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність.	10	2	2	-	6
3.	Соціальна ідентифікація особистості. Концепція психосоціальних криз.	10	2	2	-	6
4.	Культура та соціальна культура. Теорія культурно-історичних типів.	10	2	2	-	6
Змістовий модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ. МЕТОДИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ						
5.	Кризові перехідні соціальні процеси у суспільстві. Аномія.	10	2	2	-	6
6.	Девіація: сутність, види і форми девіації в суспільстві.	10	2	2	-	6
7.	Маргінальність. Маргінальне середовище	10	2	2	-	6
8.	Соціологічне дослідження: види і форми соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження	10	2	2	-	6
9.	Методи соціологічного дослідження.	10	2	2	-	6
УСЬОГО ГОДИН		90	18	18	-	54

Л – лекції, П (С) – практичні (семінарські) заняття, СРС – самостійна робота студентів.

5.ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

М о д у л ь № 1. Загальні основи соціально-економічного розвитку суспільства (Лекційні заняття - 8годин).

Тема 1 Соціологія як наука: об'єкт, предмет і основні соціальні закони. Історія виникнення та розвитку соціології. Основні етапи формування соціології як науки (2 год.).

Література: [8, с. 55-60, 104-125], [10, с.277-289].

Ціль, об'єкт і предмет соціології. Структура й основні функції соціології. Фундаментальний і прикладний, теоретичний і емпіричний рівні соціології. Мікро- і макросоціологічні рівні досліджень. Соціологічні дослідження як інструмент пізнання соціальної реальності. Методологія соціології. Методи соціального пізнання. Соціальні закони: загальні і специфічні. Місце соціології в системі суспільних і гуманітарних наук. Спеціальні соціологічні теорії (1 год.).

Передумови виникнення соціології. Етапи розвитку соціології. Розвиток соціальних знань у Древньому світі. Міфологія як спосіб відображення соціальної реальності. Джерела пізнання соціальних явищ у творчості Демокріта, Платона, Аристотеля. Емпіричні дослідження в Древньому Римі. Соціальні знання епохи Середньовіччя і Відродження. Класичний період становлення соціології. О. Конт як засновник соціології. Формування соціологічної думки в Україні. Основні школи та концептуальні напрями сучасної західної соціології. Структурний функціоналізм. Соціологія конфлікту. Символічний інтеракціонізм. Теорія соціокультурної динаміки. Емпірична соціологія та її основні школи. Історичні, соціальні та ідейні передумови виникнення і розвитку соціології як окремої науки. Основні етапи і напрями американської і західноєвропейської соціології. Розвиток соціології в Росії й Україні. Джерела вітчизняної протосоціології (1 год.).

Тема 2. Соціальна структура суспільства. Суспільство як система. Класова структура суспільства. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність (2 год.).

Література: [6,с.310-321; 3, с.30 -37].

Соціологічні уявлення про суспільство. Системний підхід до вивчення суспільства. Концепція суспільства в індивідуалізмі. Виникнення суспільства. Типи суспільств. Концепція еволюційного і революційного розвитку суспільства (2 год.).

Поняття соціальної структури суспільства. Марксистське навчання про класи як основні елементи соціальної структури суспільства. Сутність поняття «страта», «соціальна стратифікація». Теорія соціальної мобільності П.А.Сорокіна. Типи і причини соціальної мобільності. Поняття і класифікація «соціальних ліфтів». Характерні риси стратифікації сучасного суспільства. Еволюція уявлення про суспільство та теорії його походження. Характерні особливості сучасного суспільства. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації. Поняття соціальної спільноти. Про поділ німецьким соціологом Ф. Тьоннісом соціальних спільнот на Gemeinschaft (гемайншафт) – сільські общини та Gesellschaft (гезельшафт) – міські індустріальні спільноти. Суспільство як різноманіття соціальних груп. Етнічні спільноти. Форми масової поведінки людей. Типологія соціальних рухів . Групи первинні і вторинні. Мала група.

Тема 3. Соціальна ідентифікація особистості. Концепція психосоціальних криз. (2 год.).

Література: [7, с.134-148].

Особистість. Основні поняття. Структура особистості та її компоненти (З. Фрейд, К. Юнг, Ч. Кулі, М. Мид). Особистісне ядро людини. Захисний механізм особистості. Типи особистості в соціології. Соціалізація особистості. Сутність поняття, агенти соціалізації. Фактори успішної соціалізації. Соціальна свідомість особистості.

Життєва позиція. Диспозиція особистості. Основні фактори розвитку особистості. Соціальні ролі й особистість. Рольові концепції особистості (Ч. Кулі, Дж. Мид, А. Халлер).

Соціальний статус. Соціальна роль. Соціальна поведінка. Активність. Діяльність. Вчинки (Т.Парсонс). Потреби, мотиви і їхня характеристика. Девіантна поведінка. Концепція психосоціальних криз.

Тема 4. Культура та соціальна культура. Теорія культурно-історичних типів (2 год.).

Література: [3, 38-42; 7, с.46-51].

Культура і соціальна культура. Форми і види культури. Функції соціальної культури.

Рівні взаємодії соціальних культур. Мода та реклама як прояв масової культури в суспільстві. Концепція культурно-історичних типів Н.Я. Данилевського, П.А. Сорокіна, А. Тойнбі, О. Шпенглера.

М о д у л ь № 2. Спеціальні соціологічні теорії. Методи соціологічного дослідження (Лекційні заняття - 10 години).

Тема 6. Кризові перехідні соціальні процеси у суспільстві. Аномія. (Лекційні заняття - 2 год.).

Література: [3, с.110-134, 361-386; 7, 71-86]

Поняття соціального конфлікту та передумови його виникнення. Функції соціального конфлікту та його класифікація. Характерні ознаки суб'єктів конфліктних ситуацій. Механізм соціального конфлікту та його стадії. Головні причини й наслідки соціальних конфліктів та методи управління ними. Соціальні конфлікти у сучасному українському суспільстві. Роль соціального конфлікту в трансформації суспільства. Перехідні соціальні процеси у суспільстві.

Аномія як соціологічна категорія. Місце, механізм і форми реалізації аномійних процесів.

Тема 7 Девіація: сутність, види і форми девіації в суспільстві. (Лекційні заняття - 2 години).

Література: [6, с.403-416; 3, 48-54].

Поняття і сутність девіаційної поведінки особистості. Е. Дюркгейм як засновник концепції девіації. Асоціальна, деструктивна, противоправна поведінка особистості, як форми девіації. Моделі девіантної адаптації особистості до суспільства. Р.Мертон – сучасний дослідник девіації. Види і форми девіації. Девіантність і деліквентність. Деструктивна, асоціальна і противоправна поведінка. Девіація як поступок, діяльність і засіб життя (2 години).

Тема 8 Маргінальність. Маргінальне середовище (Лекційні заняття - 2 години).

Література: [3, с.263-275; 5, 54-62].

Маргінальність як соціологічна категорія. Типи, види маргінальності. Системний підхід до вивчення маргінального середовища. Концепція маргінальності у західної та американської соціології.

Тема 9 Соціологічне дослідження: види і форми соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження (Лекційні заняття - 2 години).

Література: [5, с.121-153; 7, с.163-192]

Сутність поняття соціологічного дослідження. Робоча програма і робочий план соціологічного дослідження. Етапи соціологічного дослідження. Постановка проблеми. Характеристики проблеми: сутність, організаційне чи фізичне перебування, відкритість проблеми, абсолютна і відносна величина, тимчасові рамки, тенденції.

Програма соціологічного дослідження, її структура. Робочий план дослідження і підготовка виконавців. Вибірковий метод у соціологічному дослідженні. Види вибірки. Обґрунтування вибірки. Репрезентативність. Способи побудови вибірки.

Тема 10 Методи соціологічного дослідження (Лекційні заняття - 2 години).

Література: [5, с.121-153; 7, с.120-132; 12, с.35-48].

Лекція 16. Методологія і методика соціологічного дослідження. Опитування. Критерії якості даних опитування. Анкетування, інтерв'ювання, тестування, експерт-опитування, соціометричне

дослідження. Методи соціологічного дослідження: спостереження, аналіз документів, ділові імітаційні ігри і соціальний експеримент. Методи аналізу результатів дослідження Аналіз даних і узагальнення результатів соціологічного дослідження. Види і форми аналізу соціологічних фактів.

Системний, структурно-функціональний, психологічний, статистичний, соціально-економічний та інші методи аналізу результатів дослідження. Обробка та аналіз соціальної інформації. Прогнозування соціальних явищ та процесів на основі отриманих результатів.

6. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№з/п	Назва теми	Кількість год.
1	Історія виникнення і розвитку соціології.	2
2	Суспільство як соціальна система. Тестування.	2
3	Особистість у системі суспільних відносин. Ділова гра (Метод «Кейс-конфлікт»)	2
4	Теоретичні основи індустріальної соціології зарубіжжя	2
5	Культура і соціальна культура.	2
6	Аномія. Види і форми девиації Ділова гра (Метод «Кейс-конфлікт»)	2
7	Маргінальність. Маргінальне середовище. Тестування з теоретичного матеріалу лекцій. Теми 1 - 6.	2
8	Соціологічне дослідження. Робоча програма і робочий план соціологічного дослідження	2
9	Методи соціологічного дослідження. Розробка модель-схеми соціологічного дослідження. Контрольна робота.	2
Усього годин		18

7. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ. ТЕМАТИКА САМОСТІЙНИХ ЗАВДАНЬ

1. Натуралізм у соціологічній думці: органіцизм, соціальний дарвінізм, расово-антропологічна школа.
 2. Психологічні школи в соціології.
 3. Формальна соціологія: Ф. Теніс, Г. Зиммель.
 4. Розуміюча соціологія М. Вебера.
 5. Типологія суспільних форм Э. Дюркгейма.
 6. Основні напрямки сучасної західної соціології.
 7. Теорія плюралізму М. Ковалевського; соціально-історичні погляди М. Костомарова; М.П. Драгоманов про еволюцію і революцію.
 8. Використання соціологічного методу Э. Дюркгейма українським ученим М. Грушевським.
 9. Сучасна українська соціологія.
 10. Мікро- і макросоціологічні рівні досліджень.
 11. Соціологічні дослідження як інструмент пізнання соціальної реальності.
 12. Методологія соціології. Методи соціального пізнання. Соціальні закони: загальні і специфічні.
 13. Місце соціології в системі суспільних і гуманітарних наук. Спеціальні соціологічні теорії.
 14. Соціальна структура суспільства. Класова структура суспільства.
 15. Теорія соціальної мобільності П.А.Сорокіна. Типи і причини соціальної мобільності.
 16. Характерні риси стратифікації сучасного суспільства.
 17. Життєва позиція. Диспозиція особистості. Основні фактори розвитку особистості.
- Соціальні ролі й особистість.
18. Рольові концепції особистості (Ч. Кулі, Дж. Мид, А.Халлер). Соціальний статус. Соціальна роль. Соціальна поведінка. Активність. Діяльність. Вчинки (Т. Парсонс). Потреби, мотиви і їхня характеристика. Девіантна поведінка.
 19. Культура і соціальна культура. Форми і види культури. Функції соціальної культури.
 20. Універсалії та рівні взаємодії соціальних культур. Рівні взаємодії соціальних культур.
 21. Мода та реклама як прояв масової культури в суспільстві.
 22. Концепція культурно-історичних типів Н.Я. Данилевського, П.А. Сорокіна, А. Тойнбі, О. Шпенглера.
 23. Структура економіки як соціального інституту: економічна свідомість, економічна поведінка, економічні відносини та ін.
 24. Влада і лідерство. Ефективність керівництва.
 25. Управлінське спілкування. Напрямки соціологічного дослідження економічної свідомості і поведінки різних соціальних груп. Методи, задачі і функції економічної соціології, соціології праці та управління.
 26. Економіка як соціальний інститут. Історія розвитку економічної соціології у роботах Е. Мейо, Ф. Герцберга, Р. Турена, А. Горця та інш.
 27. Соціально-політична природа аномії. Особливості процесу аномії як форми реалізації суспільних протиріч. Соціальний конфлікт.
 28. Теоретичні основи пізнання маргінальності у американської соціології: Р. Парк, Е. Стоунквист, М. Шибутани та інш.
 29. Маргінальне середовище. Маргінальні групи як фактор соціальних змін.
 30. Соціологічне дослідження. Постановка проблеми. Характеристики проблеми: сутність, організаційне чи фізичне перебування, відкритість проблеми, абсолютна і відносна величина, тимчасові рамки, тенденції.
 31. Вибірковий метод у соціологічному дослідженні. Види вибірки. Обґрунтування вибірки. Репрезентативність. Способи побудови вибірки.
 32. Класифікація документів. Методи аналізу документів.
 33. Спостереження: види, програма, підготовка спостерігача.
 34. Соціальний експеримент. Види соціального експерименту.

8.ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Одним з видів самостійної роботи здобувачів вищої освіти є підготовка реферату.

Реферат покликаний показати знання основних категорій сучасної соціології, найбільших соціологічних шкіл, відповідних публікацій.

При оцінці реферату особливе значення придається самостійності мислення, новим прикладам, проробленню книг і публікацій, що не входять у рекомендований список літератури.

При роботі з першоджерелами варто уникати прямого конспектування тексту, а зосередити увагу на коментуванні, тобто на викладі власних поглядів по розглянутому матеріалі. Однак цитування також може використовуватися для аргументації чи формулювання думки автора.

Реферат повинний мати чітку структуру. Початок реферату - зміст, що складається з розділів і підрозділів, які відповідають заголовкам і підзаголовкам у тексті. За змістом слідує вступ: постановка мети, задач, визначення границь дослідження теми. Основна частина поетапно розкриває тему реферату. Наприкінці оформляються висновки, показуються напрямки подальшого розвитку теми. Завершується реферат списком використаної літератури (оформленим у алфавітному порядку).

Обов'язкові посилання в рефераті з використаної літератури (наприклад, [1, с.35-40].).

У ході роботи над рефератом передбачається консультування викладача: обговорення напрямку наукового пошуку, узгодження змісту і ін. Реферат, прорецензований викладачем, виноситься на захист і обговорення в аудиторії.

Обсяг реферату – 15-20 сторінок.

Форматування тексту: «по ширине», 14 шт, 1 інт, поля - 2 см з боків.

Тема реферату вибирається (за бажанням) із пропонованої тематики. За узгодженням з викладачем можливе самостійне формулювання теми.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВНОЇ РОБОТИ

1. Розвиток соціальних знань у Стародавньому світі.
2. Міфологія як засіб відбитка соціальної реальності.
3. Соціальні знання епохи Середньовіччя і Відродження.
4. Сутність поглядів Н. Макіавеллі з людини. Поняття «влада», «держава». Макіавеллізм.
5. Поняття суспільства Суспільство і природа. Взаємодія основних сфер громадського життя.
6. Стратифікація і класова структура суспільства: сутнісне зрівняння.
7. Демократія і тоталітаризм: суспільний розвиток.
8. Теорії соціальної мобільності і тенденції її розвитку в сучасному суспільстві (на прикладі України).
9. Ознаки маргінального суспільства.
10. Суспільна думка: механізми масового впливу та психосоціальні технології.
11. Жінка в суспільстві.
12. Соціальні проблеми розвитку сучасного українського суспільства.
13. Студентство і його соціальна роль у житті суспільства.
14. Характерні риси стратифікації сучасного українського суспільства.
15. Релігійна секта як соціальна організація.
16. Сім'я як соціальний інститут. Проблеми усталеності шлюбу.
17. Соціальні аспекти розвитку сучасної релігії.
18. Функції утворення як соціального інституту.
19. Наука і якісне відновлення суспільства.
20. Універсально-історичні закони ієрархії. Управлінська еліта і закрита група.
21. Функції внутрішніх правил організації.
22. С.Н. Паркінсон про патологію організацій.
23. Бюрократія як засіб організації спільної діяльності.
24. Теорії прогресу.

25. Особистість як продукт суспільно-історичного розвитку.
26. Особистість: проблеми соціалізації.
27. Особистість. Процес і стадії формування особистості в соціології.
28. Соціальне пізнання особистості.
29. Етнічна самосвідомість та ідентичність.
30. Соціально-психологічний портрет підприємця.
31. Девіантна поведінка молоді.
32. Девіантна поведінка: сутність, види, механізм виникнення.
33. Природа соціального конфлікту.
34. Соціальний аспект трудових конфліктів (на прикладі шахтарських страйків).
35. Соціальні проблеми відносин між поколіннями.
36. Теорія еліт (Г. Моска, В. Парето).
37. Сучасні тенденції розвитку економічних систем
38. Праця в розвитку людини і суспільства: індустріальне та постіндустріальне суспільство.
39. Соціальне життя з тчк. з. циклических теорій.
40. Методи збору первісної соціологічної інформації.
41. Концепція відкритого та закритого суспільства (А. Бергсон, К. Попер).
42. Соціальна дискримінація жінок, як предмет соціологічного аналізу.
43. Соціокультурна концепція Ф. Ніцше, Т. Парсонса та інш.
44. Соціальна культура та побут населення України.
45. Відмітні риси слав'янського менталітету: українського, західно-європейського та російського.

9.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО ЗАЛКУ

- 1 Соціологія як наука і її структура; об'єкт і предмет дослідження.
- 2 Поняття «індивід» і «особистість», типи особистості в соціології.
- 3 Соціальний закон і категорії соціальних законів.
- 4 Основні елементи соціальної культури й рівні взаємодії.
- 5 Соціалізація особистості, її види й стадії в мікро- і макросоціології.
- 6 Особливості соціологічного підходу до аналізу суспільних явищ.
- 7 Теорія культурно-історичних типів в історії соціології.
- 8 Вітчизняна соціологічна думка середини XIX – початку XX в.
- 9 Соціальна самосвідомість особистості.
- 10 Основні напрямки розвитку соціологічної думки.
- 11 Поняття «культура» і «соціальна культура»: загальне й особливе.
- 12 Етапи розвитку соціологічного знання.
- 13 Соціологічне дослідження: види й етапи його проведення.
- 14 Рівні соціологічного аналізу суспільних явищ.
- 15 Моделі девіантної адаптації особистості в сучасному суспільстві.
- 16 Соціологічне опитування і його види.
- 17 Соціологічне спостереження й соціальний експеримент.
- 18 Аналіз документів у соціології і його види.
- 19 Соціологія підприємництва: основні напрямки й теорії сучасної бізнесу-соціології.
- 20 Методи аналізу соціологічної інформації.
- 21 Основні напрямки зарубіжної соціології.
- 22 Девіантна поведінка: види, форми, причини.
- 23 «Аномія», «маргінальність», «девіація»: сутність, причини, прояви й зв'язок з «модальною особистістю».
- 24 Рівні взаємодії соціальних культур.
- 25 Основні форми прояву культури в суспільстві.
- 26 Функції соціальної культури в сучасному суспільстві.
- 27 Моделі соціальної поведінки підприємця.
- 28 Концепції «дозвільної цивілізації».

- 29 Мала соціальна група як первинний контактний колектив.
- 30 Індустріальна соціологія й школа «людських відносин».
- 31 Стиль управління і його види.
- 32 Теорія збагачення праці Ф. Херцберга.
- 33 Поняття «суспільний прогрес» і «суспільний регрес».
- 34 Основні критерії суспільного прогресу.
- 35 Теорія соціальної стратифікації й соціальної мобільності.
- 36 Соціальний статус і соціальна роль особистості в суспільстві.
- 37 Конфлікти: сутність, види й шляхи вирішення.
- 38 Соціальний конфлікт і види поведінки в конфлікті.
- 39 Концепція маргінальності в історії соціології.
- 40 Методи збору первісної соціологічної інформації.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

(«Положення про організацію освітнього процесу в ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 26.09.2019 р. протокол №2; «Положення про навчальний дистанційний курс і організацію навчального процесу за заочною (заочно-дистанційною) формою в системі Moodle DDMA у ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 23.06.2017 р. протокол №6).

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

МН 1. Студентоцентроване навчання – розширення автономії здобувача, здатності до критичного мислення на основі результативного підходу, що передбачає нові підходи до навчання з метою розвитку особистості здобувача з урахуванням його ціннісних орієнтацій.

МН 2. Репродуктивний метод – навчання здобувачів організовується за допомогою практичних вправ та робіт, різних форм самоконтролю, що сприяє формуванню знань, навичок і вмінь у здобувачів, основних розумових операцій (аналіз, синтез, узагальнення тощо).

МН 3. Комбінація лекційних та практичних занять та консультацій (зокрема особистих консультацій з викладачем та використанням системи Moodle) із розв'язанням ситуаційних завдань, які розвивають аналітичні здібності та навички роботи в колективі.

МН 4. Пояснювально-ілюстративний метод – здобувачі одержують знання на лекціях, з навчальної або методичної літератури шляхом конспектування, тезування, анотування, рецензування, під час консультацій з підготовки рефератів та/або доповідей.

МН 5. Евристичний метод – під керівництвом викладача або на основі евристичних вказівок здобувачі активно намагаються знайти рішення висунутих у навчанні, або сформульованих самостійно, пізнавальних завдань, що дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на практичних заняттях та контрольних точках.

МН 6. Методи стимулювання й мотивації навчальної роботи – здобувачі приймають участь у пізнавальних іграх, моделюванні рольових ситуацій, створенні ситуацій успіху в навчальній роботі, пред'явленні вимог і методів заохочення.

МН 8. Метод проблемного викладу та проблемно-орієнтованого навчання, зокрема з проведенням презентацій – розуміння здобувачами поставленої проблеми та формулювання пізнавальних завдань на основі різних джерел та засобів, уміння проаналізувати поставлене завдання, порівняти різні точки зору та підходи, розуміння логіки та думок викладача, усвідомлення та запам'ятовування.

МН 9. Метод самостійної роботи здобувачів та самостійного навчання – розв'язання практичних завдань та опрацювання теоретичного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення. Самостійна робота з вивченням оприлюднених навчальних матеріалів, зокрема в системі Moodle.

МН 10. Методи організації й здійснення навчальної та наукової діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи:

– словесні методи – у вигляді бесіди, інструктажу, лекційного матеріалу, методичних вказівок, співбесід;

– наочні методи, відео методи тощо – проведення лекційних та практичних занять за допомогою презентацій, ілюстрацій, демонстраційного матеріалу, тобто отримання знань завдяки наочному спостереженню;

– практичні методи – за допомогою вправ, практичних прикладів, аналізу статистичних даних, тренувань, тренінгів здобувачі одержують знання та уміння, виконуючі ці практичні дії;

– наукова робота здобувача – наукові дослідження та опрацювання наукової інформації.

МН 11. Активні методи навчання (дискусійні методи) – в будь-яких формах навчання, включаючи лекційні заняття, використовуються елементи дискусії, а саме: обговорення, суперечки, зіткнення позицій, бізнес-симуляції ділові ігри, кейси, тренінги, пояснення, бесіди, дискусії, діалог.

11. МЕТОДИ, КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

(«Положення про організацію освітнього процесу в ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 26.09.2019 р. протокол №2; «Положення про навчальний дистанційний курс і організацію навчального процесу за заочною (заочно-дистанційною) формою в системі Moodle DDMA у ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 23.06.2017 р. протокол №6).

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи оцінювання:

МО 1. Попереднє (вхідне) оцінювання знань (письмовий метод або тестування).

МО 2. Поточне оцінювання (письмовий метод або тестування на лекційних та практичних заняттях та/або у системі Moodle, виконання модульних контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань, зокрема рефератів).

МО 3. Тематичне або періодичне оцінювання (письмовий метод на лекційних та практичних заняттях, усне опитування або тестування на практичних заняттях та/або у системі Moodle).

МО 7. Оцінювання спроможності здобувача працювати самостійно та в команді;

МО 8. Оцінювання вміння застосовувати творчі підходи в процесі наукового пошуку інформації.

МО 9. Оцінювання якості опрацювання здобувачем літератури, законодавчої бази та електронних джерел за темою дослідження.

МО 10. Підсумкове (семестрове) оцінювання, зокрема: диференційований залік; екзамен (письмовий метод або тестування, зокрема у системі Moodle).

Передбачається використання модульно-рейтингової системи оцінювання знань. Основною формою контролю знань здобувачів в кредитно-модульній системі є складання здобувачами всіх запланованих модулів. Формою контролю є накопичувальна система. Складання модуля передбачає виконання здобувачем комплексу заходів, передбачених семестровим графіком навчального процесу та контролю знань здобувачів, затверджених деканом факультету.

12. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

12.1 Перелік обов'язкових контрольних точок для оцінювання знань студентів денної форми навчання

№	Назва і короткий зміст контрольного заходу	Мак балів	Характеристика критеріїв досягнення результату навчання для отримання максимальної кількості балів
1.	Контроль роботиздобувача на практичних заняттях: опитування, тестування (змістовний модуль 1)	20	здобувач вищої освіти здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та позалекційного матеріалу, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації; здобувач вищої освіти виконав тестові завдання та навів аргументовані відповіді на ситуаційні завдання, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни
2.	Індивідуальне завдання	30	здобувач вищої освіти здатний виконати творче завдання: підготовка реферату за обраною темою.
3.	Модульна контрольна робота	30	здобувач вищої освіти виконав тестові та розрахункові завдання, що відповідають програмним результатам навчання за темами змістового модуля

4.	Контроль роботиздобувача на практичних заняттях: опитування, тестування (змістовний модуль 2)	20	здобувач вищої освіти здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та позалекційного матеріалу, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації
Всього		100	-

12.2 Перелік обов'язкових контрольних точок для оцінювання знань здобувачів вищої освіти в умовах необхідності дистанційної форми навчання

№	Назва і короткий зміст контрольного заходу	Мак балів	Характеристика критеріїв досягнення результатів навчання для отримання максимальної кількості балів
1	Тестова контрольна робота, яка виконується індивідуально в системі Moodle	40	здобувач вищої освіти виконав тестові завдання, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни
2	Екзамен (залік) виконується індивідуально в системі Moodle	60	здобувач вищої освіти виконав аналітичні завдання у формі есе завдання та навів аргументовані відповіді на ситуаційні завдання, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни
Всього		100	-

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи здобувачів є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Переведення набраних здобувачем балів за 100-бальною шкалою в оцінки за національною (5-бальною) шкалою та шкалою ECTS здійснюється в відповідності до таблиці:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		іспит	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81 – 89	B	добре	
75 – 80	C		
65 – 74	D	задовільно	
55–64	E		
30–54	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 29	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

13.1 Базова література

1	Рущенко І. П. Загальна соціологія : підручник. Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2019
2	Гіденс Е. Соціологія / пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; наук. ред. О. Івашенко. К.: Основи, 2019. URL: http://westudents.com.ua/glavy/86796-dti-t-hto-h-doglyada.html
4	Соціологія: Навч. посіб./За ред. С.О.Макеєва. К.: Т-во «Знання», КОО, 2018. -566с
5	Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /В.І.Волович, М.І.Горлач, В.Г.Кремень та ін. 6-те вид., К: Центр учбової літератури, 2019. 808 с.
6	Соціологія : підруч. / В. Г. Городяненко, О. В. Гілюн, А. В. Демічева, С. В. Легеза, Н.А.Липовська. 3-є вид., переробл., доповн. К. : Акад., 2018. - 544 с.

13.2 Допоміжна література

1	Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 448 с URL: http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Soc.%20kafedr.%20posibnyk.pdf
2	Лукашевич М. П., Туленков М.В. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій : підручник. К. : Каравела, 2018.
3	Ляпіна Л. А. Етносоціологія : навч. посіб. Миколаїв : ЧНУ ім. Петра Могили, 2013
4	Коваліско Н. В. Основи соціальної стратифікації: навч. посібник. Львів: Магнолія, 2016. URL: http://www.sociology-lnu.org.ua/resursy/Kovalisko.%20Osnovy%20socialnoji%20stratyficaciji.pdf
5	Кузьменко Т. М. Соціологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 320 с. URL: http://filelibsnu.at.ua/navchalno-metod/social/Sociologiya-Kuzmenko2016.pdf
6	Практикум з соціології для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / М. В. Бірюкова, В.О. Болотова, В.В. Бурега та ін.; під заг. ред. проф. Буреги В.В. Х. : НТУ «ХП», 2015. URL: http://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2015/11/Praktikum-2015.pdf
7	Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії : навч. посіб. / Є. В. Сірий. К. : Атіка, 2016.// http://westudents.com.ua/knigi/571-sotsologiya-sriy-v.html
8	Литвин А. П., Яковенко А.К. Соціологія : навч. посіб. Т.: ТНЕУ, 2018. URL: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv/%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%AE%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D0%9A%D0%B0%D1%84%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%9B%D0%B8F/Lytvyn_Sociology_Posibnyk.pdf
9	Соціологія : підручник / за ред. В. М. Пічі. 3-тє вид. Л. : Новий світ, 2014, 2017. 280 с.
10	Соціологія : підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. М.П.Требіна. Х.: Право, 2018. 224 с. URL: http://posek.km.ua/biblioteka/%D0%A1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%D0%A2%D1%80%D0%B5%D0%B1%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%9C.%D0%9F.pdf
11	Соціологія : підручник для студ. вищ. навч. закладів / за ред. В. Г. Городяненка. К. : Вид. центр «Академія», 2018.
12	Танчин І. З. Соціологія : навч. посіб. / І. З. Танчин. 3-тє вид., перероб. К. : Знання, 2018. 351 с. URL: http://westudents.com.ua/knigi/572-sotsologiya-tanchin-I3.html
	Черниш Н. Соціологія : підруч. за рейтингово-модульною системою. К. : Знання, 2019.

СЛОВНИКИ ТА ЕНЦИКЛОПЕДИЧНІ ВИДАННЯ:

1. Соціологічна енциклопедія / Укладач В.Г.Городяненко К.: Академвидав, 2018. 456 с.
2. Словник з соціології / Рущенко І.П., Соболев В.О. Х., 2016;
3. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / Уклад: В.І. Волович, В.І. Тарасенко, М.В. Захарченко та ін.; Під заг. ред. В.І. Воловича. К., 2018;
4. Соціологія: словник термінів і понять. К.: Кондор, 2016. 372 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/SOCIOLOGIA_SL_2006.pdf

13.3 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ:

1. Академія української преси. URL: <http://www.aup.com.ua/en/mainen/>
2. Архів журналу «Соціологія: теорія методи, Маркетинг». URL: <http://stmm.in.ua/archive/>
3. Інститут соціології НАН України. Видання. Соціальні виміри суспільства URL: <https://i-soc.com.ua/ua/edition/socialni-vimiri-suspilstva/>
4. International Sociology: SAGE Journals. URL: <https://journals.sagepub.com/home/iss>
5. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <https://www.kiis.com.ua/>
6. Портал «Медіаосвіта і медіаграмотність». URL: <http://medialiteracy.org.ua/>
7. Соціологічна асоціація України. URL: <http://www.sau.kiev.ua/>
8. Соціологічна група «Рейтинг». URL: <http://ratinggroup.ua/>
9. Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо? Он-лайн курс на платформі Prometheus. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/SOC101/2015_T1/about
10. SOCIS: Центр соціальних та маркетингових досліджень. URL: <http://socis.kiev.ua/ua/>
11. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка. URL: <http://www.uisr.org.ua/>
12. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/>
13. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/>
14. Центр соціальний моніторинг. URL: <https://smc.org.ua/>
15. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи Національної академії наук України, публікації URL: <https://idss.org.ua/public>
16. Статистичні матеріали Держкомстату України URL: ukrstat.gov.ua
17. Соціологічна асоціація України, дослідження URL: <http://sau.in.ua/doslidzhennya/>

ДОДАТОК 1

ПРИМІРНИК ЗАВДАННЯ З КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №1

Варіант 1

1. Визначте поняття та категорії:
Соціологія, маргінальність, контент-аналіз, суїцид, розвідувальне дослідження
2. Типи особистості у соціології.
3. Тести:
 1. Соціологія - це:
 - а) вчення про соціальних спільнотах та інститутах;
 - б) вчення про соціальні факти і явища;
 - в) прикладна наука;
 - г) галузь соціальної філософії;
 2. Типологія особистостей включає:
 - А) модальна особистість;
 - Б) нормативна особистість;
 - В) інноваційну особистість;
 - г) конформну особистість
 3. Соціально роль - це:
 - а) поведінка, що реалізує норми співтовариства;
 - б) реалізація соціальних функцій особистості;
 - в) співвідносне положення в соціальній структурі;
 - г) різновид соціального статусу;
 4. Девіація - це:
 - А) прояв маргінальності;
 - Б) різновид аномії;
 - В) поведінка, що відхиляється від соціально-правових норм;
 - Г) деструктивна поведінка.
 5. Первічний елемент соціологічного аналізу - це:
 - а) соціальний факт;
 - б) соціальний фактор;
 - в) соціологічний факт;
 - г) всі відповіді вірні.
 6. Хто з названих соціологів є представником закордонної соціології: Е.Де Роберти, Р.Турен, П.Сорокін, М.Вебер, Л.Горец.
 7. Термін «аномія» означає:
 - А) ціннісно-нормативний вакуум в суспільстві;
 - Б) соціальна безнормність;
 - В) дисфункціональність суспільства;
 - г) передумова соціальних трансформацій.
 8. Соціальна культура - це:
 - А) знаки і значення, приписувані діям;
 - Б) зразки і норми поведінки;
 - В) аксіологічна система;
 - Г) регулятивний механізм взаємодії людей;
 9. Ескейпізм - це:
 - А) модель адаптації;
 - Б) вид конформізму;
 - В) модель «паралельного існування» особистості;
 - Г) квазіадаптація.
 10. Вітчизняна соціологія представлена:
 - а) теорія «соціальних систем»;
 - б) концепція «збагачення праці»;
 - в) теорією культурно-історичних типів;
 - г) теорія соціальної мобільності.

ПРИМІРНИК ЗАВДАННЯ З КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №2

Варіант 1

1. «Аномія», «маргінальність», «девіація»: сутність, причини, прояви й зв'язок з «модальною особистістю».
2. Розробить анкету з метою аналізу соціально-психологічної сумісності подружжя.
3. Тести:
 1. Соціальна структура суспільства - це:
 - а) сукупність різних політичних класів;
 - б) сукупність соціальних груп і спільнот;
 - в) стратифікаційна система суспільства;
 - г) всі відповіді вірні.
 2. Девіація - це:
 - а) різновид аномії;
 - б) вид адаптації;
 - в) відхилення в системі морально-правових норм;
 - г) деструктивна поведінка.
 3. Соціалізація особистості - це:
 - а) освоєння норм і традицій даного суспільства;
 - б) реалізація соціально-значущих рис особистості;
 - в) вид адаптації;
 - г) інтеріоризація.
6. Етапи соціологічного дослідження:
 - а) операціоналізація;
 - б) інтерпретація;
 - в) вибір об'єкта дослідження;
 - г) процедура вибірки;
 - д) експерт-опитування;
7. Етапи розвитку соціології як самостійної науки:
 - А) V ст. - Сер. XIX ст.;
 - Б) сер. XIX ст. - Початок XXI ст.;
 - В) XIV в. - поч. XIX ст.;
 - Г) всі відповіді вірні;
 - Д) всі відповіді не вірні.
8. Маргінальність - це:
 - а) подвійна ідентифікація особи;
 - б) неповна соціалізація;
 - в) суїцид;
 - г) девіація.
9. Соціальний прогрес - це:
 - а) зростання рівня свободи для більшості членів суспільства;
 - б) вдосконалення спілкування;
 - в) зростання рівня життя;
 - г) стан суб'єкта в різні періоди часу.
10. Глобалізація є:
 - а) вищим етапом інтернаціоналізації господарства;
 - б) ослабленням національних традицій;
 - в) умовою додаткових міжнародних конфліктів;
 - г) зміцненням позицій індустріально-розвинених країн.